

Nieuwe vondsten van zeldzame planten in Nederland, hoofdzakelijk in 1977

door

J. MENNEMA en S. J. VAN OOSTSTROOM
(Rijksherbarium, Leiden)

Deze lijst van nieuwe vondsten van zeldzame planten is op dezelfde wijze samengesteld als de lijsten van de jaren 1975 en 1976 (MENNEMA & VAN OOSTSTROOM, 1977a en b). Meer dan voorheen hebben wij in de categorie Nederlandse soorten vraagtekens geplaatst bij vondsten, die ons adventief (adv.) voorkomen of duiden op een verwildering (verw.) ter plekke. Wij hopen hiermee de discussie ten aanzien van de begrippen adventief, verwilderd en ingeburgerd, die naar aanleiding van de vorige lijsten zoveel reacties opriep,

levendig te houden. Wij doen dit, omdat, naar het ons voorkomt, het onderwerp nog niet uitputtend is behandeld en met name bij het samenstellen van plantekaartjes voor de Atlas van de Nederlandse Flora (MENNEMA, QUENÉ-BOTERENBROOD & PLATE, 1979) nog steeds vele moeilijkheden geeft.

Ook ditmaal mochten wij diverse reacties ontvangen op „de lijst van 1976”. Wij verheugen ons daarop, omdat daaruit blijkt, hoe zeer de jaarlijkse administratie van de „leuke” vondsten op prijs wordt gesteld. Wederom hadden deze reacties vaak betrekking op vondsten, die wellicht op aanplanten of uitzaaien zouden berusten. Wij hebben hiervan in ons kaartsysteem nauwkeurig aantekening gemaakt.

Een enkele maal ontvangen wij bericht, dat een bepaalde vondst voor de briefschrijver niet nieuw was. Dit kan verschillende oorzaken hebben:

- a. wij hebben een fout gemaakt;
- b. een vondst is ons op een streeplijst aangeboden; met de verwerking hiervan heeft de afd. Nederland een grote achterstand, omdat het nog niet mogelijk is computeruitdraaien te krijgen.
- c. ons was de vondst nooit eerder gemeld.

Wat het eerste betreft is het wellicht nuttig om op te merken, dat alle vondsten van adventieve en verwilderde soorten van na 1945 in een apart kaartsysteem zijn opgenomen en dat alle nieuwe vondsten met die van het kaartsysteem worden vergeleken. Voor wat de Nederlandse soorten betreft, raadplegen wij in eerste instantie de IVON-kaartjes. Nu er voor de Atlas van de Nederlandse Flora al zoveel plantekaartjes zijn vervaardigd, zijn de opgaven van nieuwe vondsten van zeer zeldzame planten door de medewerkers aan dit project gecontroleerd. De onlangs verschenen Atlas fan de floara fan Fryslân (VAN DER PLOEG, 1977) wordt voor nieuwe vondsten van zeldzame planten uit deze provincie door ons dankbaar geraadpleegd. Alle uiteindelijk voor de nieuwe lijst in aanmerking komende vondsten worden tenslotte door de heer R. M. van Urk vergeleken met de vondsten uit het literatuurkaartsysteem van de afd. Nederland. Maar het blijft mogelijk, dat ondanks ons streven naar nauwgezetheid er zo nu en dan een foutje doorglijpt.

Ook in 1977 zijn er op basis van kilometerhokken (MENNEMA, 1973) door medewerkers en studenten van het Rijksherbarium (Leiden) diverse gebieden intensief geïnventariseerd: de Werkgroep Goeree deed dit in het kader van het samenwerkingsproject met de Provinciale Waterstaat van Zuid-Holland en de Cursus Floristische Plantengeografie in het westelijke deel van Zeeuws-Vlaanderen. Vele belangwekkende vondsten mochten we ontvangen van de Milieukartering Utrecht, die eveneens op basis van kilometerhokken de provincie van die naam inventariseert (HESSEL, WILDSCHUT & JANSEN, 1975).

In de categorieën „Adventieve soorten” en „Verwilderde soorten” zijn vondsten van voor Nederland nieuwe soorten vet gedrukt; tevens wordt het oorspronkelijke areaal van deze nieuwe soorten vermeldt. Met het oog op het naderende Floristenconcilie 1980 is ook een enkele maal een opmerking in deze categorieën geplaatst, indien de soort in Nederland lijkt in te burgeren. In de categorie „Nederlandse soorten” is daarentegen soms de vraag gesteld of een bepaalde soort inderdaad tot de Nederlandse flora mag worden gerekend. Ook zijn opmerkingen toegevoegd aan minder zeldzame soorten, waarvan de vondst buiten het bekende verspreidingsgebied in Nederland werd gedaan.

Aan het eind van het jaar zal het eerste deel van de al eerder genoemde Atlas van de Nederlandse Flora verschijnen met ca. 380 verspreidingskaartjes van de uitgestorven en de zeer zeldzame Nederlandse hogere planten. In dit licht bezien mag nog eens nadrukkelijk worden gevraagd ons telkens op de hoogte te houden van belangwekkende

vondsten. Het is daarbij van belang om steeds zo nauwkeurig mogelijk de vindplaats, de datum van de vondst en de naam van de vinder te vermelden. Standaard-kaartjes voor het vermelden van nieuwe vondsten worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor de namen van in deze lijst vaak genoemde vinders zijn de volgende afkortingen gebruikt:

(A.) voor J. Akkerman te Beverwijk; (Br.) voor P. Bremer te Groningen; (Bij.) voor R.-J. Bijlsma te Wageningen; (J.) voor Ir. J. W. Jongepier te Oost-Souburg; (v. Oev.) voor H. van Oeveren te Bennekom; (v. d. Pl.) voor D. T. E. van der Ploeg te Sneek; (So.) voor F. Sollman te Zevenaar; (St.) voor P. F. Stolwijk te Haaksbergen; (W.) voor E. J. Weeda te Amsterdam; (Unio) voor Excursie van de Commissie voor het Floristisch Onderzoek van Nederland.

Voor hun medewerking aan het samenstellen van de lijst danken wij F. Adema, R. W. J. M. van der Ham, P. Heukels, W. Holverda, Calijn L. Plate, R. M. van Urk en E. J. Weeda, alle medewerkers aan de afd. Nederland van het Rijksherbarium.

Literatuur

- HESSEL, P., J. T. WILDSCHUT & T. R. JANSEN, 1975. Milieukartering provincie Utrecht - Inventarisatie basisgegevens flora en vegetatie. *Gorteria* 7 (9/10), p. 148-160.
- MENNEMA, J. & S. J. VAN OOSTSTROOM, 1977a. Nieuwe vondsten van zeldzame planten in Nederland, hoofdzakelijk in 1975. *Gorteria* 8 (8), p. 135-156.
- & —, 1977b. Nieuwe vondsten van zeldzame planten in Nederland, hoofdzakelijk in 1976. *Gorteria* 8 (12), p. 219-240.
- , A. J. QUENÉ-BOTERENBROOD & C. L. PLATE, 1979. Atlas van de Nederlandse Flora (in voorber.).
- PLOEG, D. T. E. VAN DER, 1977. Atlas fan de floara fan Fryslân. Leeuwarden.

A. Nederlandse soorten

PTERIDOPHYTA

Marsileaceae

Pilularia globulifera L.; Garijp-Eernewoude, Fr., slootje op keileem, aug. 1977 (opg. v. d. Pl.); Hoornsterzwaag, Fr., in de Tjongervallei, nabij Prikkedam, aug. 1977 (F. Rudolphy); Lichtenvoorde, in gegraven plas in Vragenderveld bij Lievelede, aug. 1977 (Unio); Z. van Tilburg, in een voor de aanleg van rijksweg 58 nieuw gegraven plas, dec. 1977 (J. M. A. Cools); Nuenen, N.-Br., in een ven, okt. 1977 (Dr. L. de Lange); N. O. van Thorn, L., in kleitichelgat, okt. 1977 (Prof. Dr. V. Westhoff); zie *Gorteria* 9, 1978, p. 67. Het aantal recente vindplaatsen van deze overigens sterk achteruitgegangene varensoort maakt hem minder zeldzaam dan HEUKELS-VAN OOSTSTROOM (1977) aangeeft.

Polypodiaceae

Asplenium adiantum-nigrum L.; tussen Scharendijke en Brouwershaven, op dijk langs Grevelingen bij Den Osse, juli en sept. 1977 (O. van Hest & C. Sipkes).

Asplenium trichomanes L.; Noordoostpolder, op diverse plaatsen in het Kuinderbos, nov.

- en dec. 1977 (Br.); Middelburg, op kademuur, juni 1977 (opg. J.). In Zeeland is dit varentje na 1950 alleen bekend van het eiland Schouwen-Duiveland.
- Phyllitis scolopendrium* (L.) Newm.; Noordoostpolder, Kuinderbos, op de grond, in meer dan 200 exx., aug. 1977 (Br.); Vliegbasis Twenthe, in een regenput, jan. 1977 (opg. G. Kers); Muiden, op muurtje langs de Vecht, aug. 1977 (opg. Prof. Dr. A. S. Troelstra); Abcoude, op sluismuurtje, 1976 (opg. Mileukartering Utrecht); Veere, op kademuur, juni 1977 (opg. J.).
- Polystichum aculeatum* (L.) Roth subsp. *aculeatum*; Zoutkamp, Gr., op sluis, okt. 1977 (B. van Tooren); Noordoostpolder, Kuinderbos, nov. 1977 (Br.).
- Thelypteris dryopteris* (L.) Slosson; Noordoostpolder, Kuinderbos, op greppelwand, nov. 1977 (Br.); De Liemers, Gld., in Wehse bos bij Didam, sept. 1977 (opg. So.).
- Thelypteris phegopteris* (L.) Slosson; Dwingelo, langs diepe greppel, 1977 (opg. W. Ph. ten Klooster); Losser, Duivelshof, aan oeverwal van beek, april 1976 (Dr. W. D. Margadant & W.).

ANGIOSPERMAE

Amaryllidaceae

- Galanthus elwesii* Hook. f.; Biggekerke, in bosje aan de voet van de duinen, febr. 1977 (J.).
- Leucojum vernum* L.; Vorden, in kasteeltuin van Hackfort, verw.?, maart 1977 (opg. P. Aukes); Aardenburg, Z.-Vl., bos van Elderschans, verw.?, maart 1977 (J. Mennema).
- Narcissus pseudonarcissus* L. subsp. *pseudonarcissus*; Terwispel, Fr., in weiland in het voormalige stroomdal van de Wispel, april 1977 (F. Rudolphy).

Araceae

- Arum italicum* Mill.; bij Groede, Z.-Vl., aan beschaduwde slootkant, verw.?, 1976 (opg. Ir. P. N. H. G. Roorda van Eysinga); id., april 1977 (opg. J.).

Berberidaceae

- Berberis vulgaris* L.; De Liemers, Gld., bij Didam, in struweel van het natuurreservaat Greffelkamp, sept. 1977 (opg. P. Aukes). Deze in de duinen en Zuid-Limburg vrij zeldzame soort komt in het Fluviatiele district zeer zeldzaam voor (HEUKELS-VAN OOSTSTROOM, 1977).

Boraginaceae

- Echium vulgare* L.; Het Roode Klif, Gaasterland, Fr., op parkeerplaats van mijnsteen, juli 1977 (opg. J. A. Houtsma); Stiphoutse bossen bij Helmond, juni 1977 (P. J. de Man). Het zullen hier ongetwijfeld adventieve vondsten betreffen.
- Pentaglottis sempervirens* (L.) Tausch ex Bail.; Ermelo, Houtdorperveld, in zandafgraving, adv. of verw.?, juli 1977 (opg. A. Corporaal).

Campanulaceae

- Campanula latifolia* L.; Breukelen, Gunterstein, langs pad, mei 1977 (Unio). SYKORA & WESTHOFF (1977) vermelden deze soort niet uit de provincie Utrecht.
- Campanula persicifolia* L.; Z. van Soesterberg, gem. Zeist, bij weg in aanleg, verw. of adv.?, juni 1977 (opg. J. Huigen); Amerongen, Bovenpolder, verw., zomer 1976

(Mileukartering Utrecht); Middelburg, op kademuur, verw., juni 1977 (opg. J.); Wijlre, L., op akker Z.W. van Stokkum, juli 1977 (opgave P. L. L. Thomas). Deze soort was inheems recent alleen nog bekend van De Lutte en het Savelsbos, L.

Legousia speculum-veneris (L.) Chaix; Zalk, Ov., langs zandweg, massaal, 1975 (opg. G. Eenkhoorn & Mej. Ellen Smit); 't Goy, gem. Houten, in braakliggend deel van maisakker, sept. 1977 (opg. Milieukartering Utrecht); Z. van Lomm, gem. Arcen en Velden, L., langs roggeakker, juni 1977 (opg. v. Oev.).

Caryophyllaceae

Corrigiola litoralis L., met gevulde bloemen; Veenendaal, station, tussen kolengruis, sept. 1977 (Unio).

Dianthus carthusianorum L.; Utrecht, Rijnsweerd, op zonnige, op het zuiden geëxponeerde dijkjes, verw.?, aug. 1977 (opg. C. M. van Herk).

Dianthus deltoides L.; langs rijksweg door Leusderheide bij Amersfoort, op schraal, heideachtig terrein, aug. 1977 (opg. Bij.). Deze in het Overijsselse Vechtgebied plaatselijk algemene soort is in het Gelderse district zeer zeldzaam (HEUKELS-VAN OOSTSTROOM, 1977).

Holosteum umbellatum L.; tussen Fromberg en Etenaken, L., in holle weg, maart 1977 (W.). Uit Zuid-Limburg was recent geen enkele vondst bekend.

Petrorhagia prolifera (L.) P. W. Ball et Heywood; oostelijke uiterwaard van de IJssel ter hoogte van Westervoort, op een dijkje, sept. 1977 (J. Borkent & L. van Duyn).

Silene armeria L.; Putten, Gld., vuilnisstortplaats, verw., juli 1977 (opg. A. Corporaal); Oud-Leusden, U., op braakliggende grond, verw., juli 1977 (opg. R. W. J. M. van der Ham); Valkenswaard, tussen Borkel en Schaft, tussen trottoirtegels, verw., juni 1977 (H. Lüring).

Spergula morisonii Bor.; Terschelling, langs fietspad Hoorn-Oosterend, even O. van Hoorn, mei 1977 (A. K. Masselink). De eerste vondst op de Waddeneilanden van deze overigens vrij algemene soort, nadat VUYCK in 1899 melding deed van een niet te verifiëren vondst van Schiermonnikoog.

Vaccaria pyramidata Med.; Deventer, IJsselkade, aan nieuw aangelegde weg, adv., aug. 1977 (W. Oord); Krommenie, vuilnisstortplaats, adv., juni 1977 (A.); Zaandijk, vuilnisstortplaats, adv., juli 1977 (A.).

Ceratophyllaceae

Ceratophyllum submersum L.; Vinkeveen, Demmerikse polder, in de Teraarse Zuwe, okt. 1977 (G. van Dijk). Een opmerkelijke vindplaats van deze soort uit het kustgebied.

Compositae

Anthemis tinctoria L.; Texel, bij De Koog, in wegberm, adv., sept. 1977 (opg. Mej. W. Eelman); Ooijpolder, O. van Persingen, Gld., in berm van nieuw aangelegde weg, juli 1977 (opg. v. Oev.).

Cirsium oleraceum (L.) Scop.; Oosterzee, Fr., 1 ex. in rietzoom aan het Tjeukemeer, juli 1977 (opg. K. van Dijk).

Hieracium caespitosum Dum.; Noordoostpolder, aldaar in 8 uurhokken, juli 1977 (opg. Br.); Broekhuizen, L., Horsterdijk, in voormalig bouwland, juni 1977 (opg. v. Oev. & E. J. C. Ott). Of dit alle adventieve vondsten betreffen, zoals HEUKELS-VAN OOSTSTROOM (1977) stelt, roept vraagtekens op.

- Hieracium caespitosum* Dum. × *H. pilosella* L. (*H. × flagellare* Willd.); Broekhuizen, L., Horsterdijk, in voormalig bouwland, juni 1977 (opg. v. Oev. & E. J. C. Ott).
- Hieracium lactucella* Wallr.; Broekhuizen, L., Horsterdijk, in voormalig bouwland, juni 1977 (opg. v. Oev. & E. J. C. Ott). Van deze vroeger in bijna 200 uurhokken aangetroffen soort, zijn thans slechts 15 vondsten bekend.
- Hieracium lactucella* Wallr. × *H. pilosella* L. (*H. × schultesii* F. W. Schultz); Culemborg, aan voet van de spoordijk nabij de Lekbrug, juni 1976 (W.); Broekhuizen, L., Horsterdijk, in voormalig bouwland, juni 1977 (opg. v. Oev. & E. J. C. Ott).
- Hieracium pilosella* L. × *H. prealtum* Vill. ex Gochnat (*H. × brachiatum* Bertol. ex Lamk.); Broekhuizen, L., Horsterdijk, in voormalig bouwland, juni 1977 (opg. v. Oev. & E. J. C. Ott). In het Z. en het O. van ons land komt deze bastaard zeldzaam voor (HEUKELS-VAN OOSTSTROOM, 1977).
- Hieracium prealtum* Vill. ex Gochnat; Broekhuizen, L., Horsterdijk, in voormalig bouwland, juni 1977 (opg. v. Oev. & E. J. C. Ott). In het Z.O. van ons land komt deze in Zuid-Limburg algemene soort zeldzaam voor (HEUKELS-VAN OOSTSTROOM, 1977).
- Onopordum acanthium* L.; Het Bildt, Fr., St. Jacobiparochie, langs voetpad, juli 1977 (opg. So.); Amersfoort, bij nieuwbouw, 1976 (opg. Milieukartering Utrecht); Achterveld, gem. Leusden, in wegberm, 1976 (opg. id.). Deze in het Duin-, Fluviatiele, Krijten Lössdistrict vrij zeldzame soort komt elders in ons land sporadisch voor (HEUKELS-VAN OOSTSTROOM, 1977).
- Picris echioides* L.; bij Geldermalsen, zomer 1977 (opg. Floristenclub Gelderse Vallei); Houten, U., aug. 1977 (opg. Milieukartering Utrecht); Bunnik, W. van Weerdenburg, in vochtig loofbos, 1977 (opg. id.); Beusichem, spontaan in moestuin, juli 1977 (opg. id.); Delft, langs huis, okt. 1977 (opg. L. Quaadgras). Het heeft er alle schijn van, dat deze tot voor kort typisch „Zeeuwse” soort, die ook vrij algemeen in het Zuidhollandse deltagebied voorkomt, zich in noordwestelijke richting uitbreidt.
- Picris hieracioides* L.; Hengelo, Ov., langs spoordijk, aug. 1977, aldaar reeds 12 jaar standhoudend (W.). Deze in het noordelijke duingebied en het oostelijke rivierengebied vrij algemene soort was van Twente niet bekend.
- Senecio fuchsii* Gmel.; Maarsbergen, U., houtdepot, aug. 1977 (opg. Bij.); Goes, in aangeplant bos, algemeen, zomer 1977 (A. van Haperen). Hoewel de laatste jaren meer vondsten buiten het eigenlijke verspreidingsgebied in ons land bekend zijn, zouden de hier genoemde best betrekking kunnen hebben op adventieve vondsten.
- Senecio inaequidens* DC.; Maastricht, station, langs spoorlijn, sept. 1977 (A. Linneman); Eijsden, Oost-Maarland, langs nieuw aangelegde weg, juli 1977 (opg. v. Oev.). Nieuwe aanvullingen op het onlangs verschenen verspreidingskaartje (ADEMA & MENNEMA, 1978) van deze oorspronkelijk adventieve soort.
- Senecio vernalis* W. et K.; Neer-Andel, N.-Br., in rivierduin, 1977 (K. Reinink).
- Senecio vulgaris* L. var. *radiatus* Koch; Zaandijk, station, juni 1977 (A.); Zaandam, station, mei 1977 (A.); Schaesberg L., station, nov. 1977 (W.).
- Taraxacum obliquum* (Fr.) Dahlst.; Goeree, duinen van het Westhoofd, mei 1977 (Werkgroep Goeree). Deze vrij algemene paardebloem was volgens HAGENDIJK, VAN SOEST & ZEVENBERGEN (1975) van Goeree nog niet bekend, hoewel het kaartstelsel van de afd. Nederland een opgave bevat van Dr. C. G. van Leeuwen van de Punt van Goeree uit 1957.
- Taraxacum tanyolobum* Dahlst.; Culemborg, op oude muur, mei 1977 (J. J. Hofstra).

Deze soort was van slechts 5 vindplaatsen in Nederland bekend (HAGENDIJK, VAN SOEST & ZEVENBERGEN, 1975).

Tragopogon porrifolius L.; Texel, bij Den Burg, in wegberm, juni 1977 (opg. Mej. W. Eelman). De eerste vondst van deze soort op de Waddeneilanden.

Xanthium riparium Itz. et Hertsch; Biesbosch, Sasseplaat, op de vloedlijn, sept. 1977 (D. Fey).

Cornaceae

Cornus mas L.; Gulperberg, L., langs holle weg, ca. 1970 (Dr. J. van der Burgh). Zie Natuurh. Maandbl. 66, 1977, p. 150.

Crassulaceae

Sedum telephium L. subsp. *maximum* (L.) Krocke; Verbrande Pan, Z.-deel Heerenweide, Bergen, N.-H., aug. 1977 (J. K. Schendelaar). Een afwijkende vindplaats van deze soort, die in ons land alleen in het Fluviaatiele district was aangetroffen en minder zeldzaam is, dan aanvankelijk werd verondersteld (WEEDA, 1979).

Cruciferae

Alyssum alyssoides (L.) L.; Zuiderzeedijk tussen Muiden en Amsterdam, adv.?, aug. 1977 (opg. Prof. Dr. A. S. Troelstra).

Cheiranthus cheiri L.; Culemborg, op oude stadsmuur en op ruderaal terrein bij steenfabriek, juni 1977 (Milieukartering Utrecht); Veere, op muur, juni 1977 (opg. J.).

Hirschfeldia incana (L.) Lagrèze-Fossat; St. Pietersberg, W.-zijde, in wegberm, okt. 1977 (W.).

Lepidium graminifolium L.; Wageningen, op krib in de Rijn, sept. 1977 (opg. Bij.).

Lepidium latifolium L.; N. W. van Kamerik, U., langs de Grecht, sept. 1977 (opg. Th. A. Hattink).

Malcolmia maritima (L.) R. Br.; Deventer, IJsselkade, aan nieuw aangelegde weg, adv., juli-aug. 1977 (W. Oord). Is deze soort terecht in de Standaardlijst van de Nederlandse Flora (ARNOLDS & VAN DER MEIJDEN, 1976) opgenomen?

Rorippa amphibia (L.) Besser \times *R. palustris* (L.) Besser (*R. \times erythrocaulis* Borbas); Amerongen, in slotgracht kasteel, juni 1977 (Ir. D. Prins); Hoogkil, Dordtse Biesbosch, aug. 1976 (R. van der Meijden).

Sisymbrium chrysanthum Jord.; Beverwijk, vuilnisstortplaats, adv., juni 1977 (A.); N. W. van Eijdsden, L., op strekdam in de Maas, aug. 1977 (Bij.).

Cuscutaceae

Cuscuta campestris Yuncker; Beverwijk, vuilnisstortplaats, op *Polygonum aviculare*, sept. 1977; Zaandijk, oude vuilnisstortplaats, op *Artemisia vulgaris*, okt. 1977; Spaarndam, vuilnisstortplaats, op *Polygonum aviculare*, aug. 1977, alle adv. (alle A.).

Cyperaceae

Carex brizoides L.; Tiendeveen, gem. Beilen, voorjaar 1977 (opg. W. Ph. ten Klooster).

Carex extensa Good.; Hompelvoet, Grevelingen, okt. 1976 en juli 1977 (opg. P. A. Slim).

Deze op de Waddeneilanden vrij algemene soort is in Z.W.-Nederland slechts van enkele plaatsen bekend.

Carex otrubae Podp. \times *C. remota* L. (*C. \times kneuckeriana* Zahn); Hengelo, Ov., Woolde, langs sloot aan N.-zijde van bosje, van de ouders alleen *C. remota* aanwezig, mei en juni 1977 (W.).

Carex paniculata L. × *C. remota* L. (*C. × boenninghausiana* Whe.); Fliermeeenen, gem. Ambt-Delden, Ov., mei 1977 (J. J. Hofstra).

Carex pendula Huds.; N. W. van Eijdsden, L., op strekdam in de Maas, aug. 1977 (Bij.).
Scirpus fluitans L.; Zevenhuizen, Z. van boerderij Doelwijk, in sloot, sept. 1977 (J. Clausman). Deze sterk achteruitgegane soort van heideplassen en hoogveengebieden komt in het Hafdistrict zeer zeldzaam voor (HEUKELS-VAN OOSTSTROOM, 1977).

Ericaceae

Oxycoccus macrocarpos (Ait.) Pursh; Sneek, in veenmoslandje aan de Brekken, juni 1977 (opg. A. Timmerman).

Euphorbiaceae

Euphorbia cyparissias L.; Voorthuizen, spoorwegovergang bij Stroe, meer dan 100 exx., mei 1977 (opg. B. Vierbergen). Deze in de duinen bij Haarlem en in het Fluviatiele district vrij algemene, doch elders zeer zeldzame soort (HEUKELS-VAN OOSTSTROOM, 1977) breidt zich in de zandstreken meer en meer uit.

Euphorbia cyparissias L. × *E. esula* L. (*E. × figertii* Dörf.); Boven-Leeuwen, landtong in de Waal, op rivierzand, april 1976 (opg. Bij. & v. Oev.). Deze bastaard was alleen in de omgeving van Nijmegen aangetroffen.

Euphorbia lathyrus L.; Wijlre, L., in tuintje langs spoorlijn, april 1977 (opg. P. L. L. Thomas); Kerkrade, in oude tuin, wordt daarzeker de laatste 20 jaar niet meer gekweekt, voorjaar 1977 (opg. id.); Vaals, in berm van holle weg, juni 1977 (opg. F. Kern). Deze opgaven doen twijfelen aan de uitspraak van VAN DER SPEK (1978), „dat deze soort in ons land niet mag worden gerekend als te behoren tot de Nederlandse flora”.

Euphorbia paralias L.; Noordwijk, in zeereep, aug. 1977 (E. Aartse); Grevelingen dam, tussen de Hoek van St. Jacob en Bruinisse, op diverse plaatsen, juni 1977 (opg. J. Heyboer).

Euphorbia uralensis Fisch. ex Link; bij Den Helder, Z.-zijde van werkhaven beoosten het Noordhollands Kanaal, vrij grote groeiplaats, juli 1977 (opg. J. K. Schendelaar).

Gentianaceae

Blackstonia perfoliata (L.) Huds.; Grote Stampersplaat, Zeel., aug. en okt. 1977 (opg. A. v.d. Berg, J. v. d. Laar & P. Slim). Deze soort was recent slechts bekend van Rozenburg, De Beer en Voorne (QUENÉ-BOTERENBROOD & MENNEMA, 1973) en van de Hompelvoet (MENNEMA & VAN OOSTSTROOM, 1977).

Geraniaceae

Geranium columbinum L.; gem. Houten, U., in Polder Blokhoven, juli 1977 (Milieukartering Utrecht); N. W. van Eijdsden, op strekdam in de Maas, aug. 1977 (opg. Bij.).

Geranium pratense L.; aan de Maasdijk onder Andel, N.-Br., juli 1977 (C. D. van Oosten).

Gramineae

Bromus arvensis L.; Driel, op strekdam in Rijn, adv.?, aug. 1977 (opg. Floristenclub Gelderse Vallei).

Bromus carinatus Hook. et Arn.; Eindhoven, ruderaal terrein Kreugelstraat, juli 1977 (T. Verweij); Schandelloo, gem. Arcen en Velden, L., in wegberm, juli 1977 (opg. v. Oev.).

- Deze in de Gelderse vallei nu al in 11 uurhokken gevonden soort (FLORISTENCLUB GELDERSE VALLEI, 1979), begint ook elders in het land in te burgeren.
- Bromus commutatus* Schrad.; Linschoten-Montfoort, in sloottalud, mei 1974 (W.). Van deze soort zijn recent slechts 6 uurhokken bekend.
- Bromus inermis* Leyss.; Noordoostpolder, op diverse plaatsen in 9 kilometerhokken, juni 1977 (opg. Br.). Buiten het oostelijke Rijngebied van het Fluviatiele district komt deze soort slechts zeldzaam voor (HEUKELS-VAN OOSTSTROOM, 1977).
- Bromus tectorum* L.; Hengelo, Ov., Parallelweg, al 12 jaar standhoudend, mei 1977 (W.). Buiten het Duingebied en het Fluviatiele district komt dit gras zeldzaam voor (HEUKELS-VAN OOSTSTROOM, 1977).
- Catapodium marinum* (L.) Hubbard; Voorne, parkeerplaats aan de Haringvlietdam, tussen de stenen, juli 1977 (opg. v. Oev.).
- Catapodium rigidum* (L.) Hubbard; Leeuwarden, industrieterrein, tussen rails, juni 1977 (opg. v. d. Pl.); Utrecht, industrieterrein Lage Weide, aug. 1977 (Milieukartering Utrecht); Beverwijk, vuilnisstortplaats, juni 1977 (A.); Zaandijk, station, juni 1977 (A.). Dit betreffen alle adventieve vondsten.
- Eragrostis multicaulis* Steud.; Hengelo, Ov., op ruderaal terrein aan Z.-zijde van spoordijk, aug. 1977 (W.); Rozenburg, afrit brug over Calandkanaal, tussen trottoirtegels, juli 1976 (W.).
- Eragrostis poaeoides* P. B.; Ritthem, Zeel., langs Sloeweg, tussen fietspadtegels, juli 1976 (opg. J.); Breskens, Z.-VI., tussen straatstenen, aug. 1976 (opg. id.); Eindhoven, op diverse plaatsen tussen straatstenen, zomer 1977 (opg. T. Verweij); Wijlre, L., station, tussen tegels op perron, juli 1977 (opg. v. Oev.).
- Lolium temulentum* L.; Het Spekt, Nederwetten, N.-Br., zomer 1977 (opg. T. Verweij); Eindhoven, Kreugelstraat, ruderaal terrein, zomer 1977 (opg. id.).
- Mibora minima* (L.) Desv.; Goeree, Middelduinen, ruderaal duinterrein, mei 1977 (Werkgroep Goeree).
- Setaria verticillata* (L.) P. B.; Zaandijk, oude vuilnisstortplaats, adv., sept. 1977 (A.); Spaarndam, vuilnisstortplaats, adv., aug. 1977 (A.); Amsterdam, tussen straattegels, aug. 1977 (opg. J.).

Juncaceae

- Juncus articulatus* L., vivipaar; Boezem Veerstablok, Z. van Gouda, aug. 1977 (Mevr. A. J. Quené-Boterenbrood). Deze vivipare vorm wordt niet in de Flora Neerlandica (REICHGELT, 1964) genoemd.
- Juncus tenuis* Willd.; Sassenheim, ruderaal terrein, aug. 1977 (Mej. Hannie Korthof). Deze algemene soort van pleistocene zandgronden lijkt zich nu ook in het westen wat meer uit te breiden.

Labiatae

- Ajuga chamaepitys* (L.) Schreb.; Oude Tonge, Z.-H., spontaan in tuin, adv., aug. 1977 (J. Heijboer).
- Salvia verticillata* L.; Tussen Wijk aan Zee en IJmuiden, opslagterrein, adv.?, juli 1977 (A.).
- Teucrium chamaedrys* L.; Vlissingen, spoorwegemplacement, adv., mei 1977 (opg. J.).

Liliaceae

- Allium carinatum* L.; 's-Gravenhage, Scheveningse Bosjes, aug. 1977 (E. A. P. de Raadt).
Fritillaria meleagris L.; Rotterdam, in slootkant langs fietspad van de Groene Kruisweg, mei 1977 (Plantenwerkgroep K.N.N.V., afd. Rotterdam). Deze vondst is gedaan in het oude en thans aldaar nagenoeg verdwenen stroomgebied van de Koedood, waar de soort vroeger rijkelijk voorkwam (QUENÉ-BOTERENBROOD & MENNEMA, 1973).
Gagea villosa (Bieb.) Duby; Herwen, kerkhof, maart 1977 (opg. P. Aukes). Van deze soort, die in de 60-er jaren als uitgestorven in ons land werd beschouwd (JANSEN & MENNEMA, 1973), zijn thans weer 9 vindplaatsen, alle gelegen in het Fluviatiele district, bekend (JANSEN, 1977).
Lilium bulbiferum L.; Diever, Dr., spontaan in tuin, vermoedelijk onopzettelijk aangevoerd, juni 1977 (R. de Graaf).
Muscari comosum (L.) Mill.; Noordoostpolder, Banterbos, adv.?, juni 1977 (opg. Br.).
Ornithogalum nutans L.; Coelhorst, gem. Amersfoort, verw.?, april 1977 (opg. L. van Raamsdonk); Beverwijk, vuilnisstortplaats, verw., april 1977 (A.).
Scilla siberica Andrews; Ubbergen, Gld., terrein voormalig pensioonaat, verw.?, voorjaar 1977 (opg. G. J. van Wieringen).

Nymphaeaceae

- Nymphaea candida* J. et C. Presl; Vlijmen, N.-Br., in het Haarsteegse Wiel, aug. 1977 (G. van der Velde). Een nieuwe waterlelie voor Nederland (ROELOFS & VAN DER VELDE, 1977; GIESEN & VAN DER VELDE, 1978).

Orobanchaceae

- Orobanche hederiae* Duby; Deventer, spontaan in tuin van Pedagogische Academie, juli 1977 (opg. J. Hulshof).

Papilionaceae

- Genista tinctoria* L.; St. Pietersberg, in het Poppelmondedal, dichtbij de Belgische grens, okt. 1977 (W.). Recent was de soort van deze vindplaats niet bekend.
Hippocrepis comosa L.; Krimpen aan de IJssel, langs fietspad naar de Algerbrug, adv.?, zomer 1977 (opg. C. van Malssen).
Lathyrus aphaca L.; Strucht; gem. Valkenburg-Houthem, L., op steile helling, mei 1977 (opg. J. Hulshof).
Lathyrus latifolius L.; Stroe, Gld., zomer 1977 (opg. Floristenclub Gelderse Vallei); Westerheide, gem. Laren, N.-H., verw., juli 1977 (A. van der Heijden).
Lotus tenuis W. et K. ex Willd.; Beuningen, Gld., wiel aan de Waaldijk, aug. 1975 (W.); W. van Waalwijk, op oude rivierdijk, juli 1975 (R. van der Meijden). Enkele binnenlandse vondsten van deze voornamelijk aan de kust voorkomende soort.
Melilotus indicus (L.) All.; Hengforder Waarden bij Olst, op stortplaats, adv., okt. 1977 (opg. J. Bredenbeek). De vraag lijkt gewettigd, of deze soort terecht in de Standaardlijst van de Nederlandse flora (ARNOLDS & VAN DER MEIJDEN, 1976) is opgenomen.
Trifolium micranthum Viv.; Molenbuurt, gem. Houten, op zomerkade, juli 1977 (Milieukartering Utrecht).
Trifolium striatum L.; Tilburg, op dijk langs het Wilhelminakanaal, adv.?, juni 1977 (J. M. A. Cools).

Phytolaccaceae

Phytolacca esculenta L.; bij Franeker, in boomgaard, okt. 1977 (opg. J. Postma); Hasselt, Ov., achter schuur, okt. 1977 (opg. J. Hellenthal); Utrecht, Rijsweerd, aug. 1977 (opg. C. M. van Herk).

Polygonaceae

Rumex scutatus L.; Den Helder, op Koegraszeedijk langs het Noordhollandsch Kanaal, adv.?, juli 1977 (J. K. Schendelaar).

Potamogetonaceae

Potamogeton gramineus L. × *P. natans* L. (*P.* × *sparganifolius* Laest. ex Fries); Garijpeernewoude, in slootje in overgang van veen naar zand, aug. 1977 (opg. v. d. Pl.); Nijbeets, Fr., aug. 1977 (opg. v. d. Pl.); Hoornsterzwaag, Fr., in de Tjongervallei nabij Prikkedam, aug. 1977 (v. d. Pl. & F. Rudolphy). Deze bastaard was nog slechts éénmaal, in 1972, eveneens in Friesland aangetroffen (VAN DER PLOEG, 1974).

Potamogeton lucens L. × *P. praelongus* Wulf. (*P.* × *decipiens* Nolte ex Koch); Dedemsvaart, in af en toe stromend, vrij diep en helder water langs de Otterswijk, aug. 1977 (J. van Beek). Een tweede vindplaats in Overijssel (WEEDA, 1976) van deze vooral in Z.O.-Friesland vaak aangetroffen bastaard (VAN DER PLOEG, 1977).

Potamogeton trichoides Cham. et Schld.; Dwingelo, Westeinde, in sloot langs zandweg, juli 1977 (R. de Graaf); Lossers, Ov., leemgroeve bij steenfabriek, sept. 1973 (W.).

Primulaceae

Anagallis arvensis L. subsp. *coerulea* (Gouan) Vollm.; Hengforder Waarden bij Olst, op stortplaats, adv., okt. 1977 (opg. J. Bredenbeek); Amsterdamse Waterleidingduinen bij Langevelderslag, Noordwijkerhout, adv., aug. 1977 (E. Aartse).

Ranunculaceae

Delphinium consolida L.; De Liemers, Gld., tussen Zevenaar en Pannerden, bij het Bergse Hoofd, in aardappelakker, aug. 1977 (opg. So.); De Liemers, Beek, gem. Bergh, aan rand van maisakker, sept. 1977 (opg. id.).

Ranunculus arvensis L.; 's-Gravenhage, Meijndel, Kijfhoekduinen, op bodem van sprang, adv.?, mei 1977 (B. Kruijsen); Cadzand, Z.-Vl., langs akker, mei 1977 (Cursus Floristische Plantengeografie). Van Zeeuws-Vlaanderen waren na 1950 geen vondsten meer bekend van dit thans zeldzame akkeronkruid.

Ranunculus hederaceus L.; Soest, langs P. v. d. Bremerweg, mei 1977 (opg. B. v. d. Hoef); Z. van Roosendaal, N.-Br., in Rietgoor, in sloot, juli 1977 (J.). Gegevens van na 1950 waren er van deze vindplaatsen niet bekend (WEEDA, 1975).

Rubiaceae

Asperula odorata L.; Noordoostpolder, Kuinderbos, in essenaanplant uit 1951, april 1977 (opg. Br.).

Galium boreale L.; De Lutte, Ov., Boerskotten, aan de spoorlijn naar Bentheim, in heideveldje, juli 1960, in 1976 aldaar niet meer teruggevonden (H. L. Menke). Een oude vondst van een tot voor kort in ons land uitgestorven gewaande soort; de plaats, welke MENNEMA (1977) hem toedacht in de Standaardlijst van de Nederlandse flora wordt hierdoor aan het wankelen gebracht.

Galium tricornerutum Dandy; Assendelft, vuilnisstortplaats, adv., juni 1977 (A.).

Saxifragaceae

Ribes alpinum L.; Kopje van Aerdenhout, april 1977 (W.).

Saxifraga granulata L.; Doornenburg, Gld., op de Kop van Pannerden, 1977 (opg. J. Verger).

Scrophulariaceae

Linaria elatine (L.) Mill.; De Liemers, Gld., O. van Westervoort, in rand van akker, sept. 1977 (opg. So.); 't Goy, gem. Houten, in rand van akker, sept. 1977 (opg. Milieukartering Utrecht); Nieuwenhagen, L., in akker, okt. 1977 (W.).

Linaria spuria (L.) Mill.; 't Goy, gem. Houten, in rand van akker, sept. 1977 (opg. Milieukartering Utrecht); Polder Schalkwijk, gem. Tull en 't Waal, juli 1977 (opg. id.).

Linaria vulgaris Mill., met witte bloemen; Dalfsen, Ov., in wegberm, sept. 1977 (opg. A. Goutbeek).

Scrophularia umbrosa Dum.; Gronsveld, L., Vale Greend, in weiland aan de Maas, aug. 1975 (Dr. H. Nootboom). Sinds 1950 is deze soort van slechts 7 uurhokken bekend.

Veronica catenata Pennell, met bladen in kransen van drie of vier; Cadzand, Z.-Vl., in sloot, mei 1977 (Cursus Floristische Plantengeografie).

Veronica longifolia L.; Sellingen over de Dijk, Gr., juli 1977 (Mej. A. M. Nieuwenhuijs); Doornenburg, Gld., op de Kop van Pannerden, aug. 1975 (opg. G. J. van Wieringen).

Veronica peregrina L.; Menkemaborg, Uithuizen, in rozenperk, okt. 1977 (opg. J. Th. Wildschut); Ewsum, gem. Middelstum, Gr., in tuin bij grachtkant, mei 1977 (W. ter Horst & P. A. van der Knaap).

Veronica praecox All.; Deventer, bij voormalige meelfabriek, mei 1977 (opg. J. Hulshof).

Veronica triphyllos L.; Groenlo, in plantsoen, maart 1977 (opg. B. N. Blom).

Solanaceae

Solanum nitidibaccatum Bitter; Assendelft, vuilnisstortplaats, adv., aug. 1977 (A.).

Solanum triflorum Nutt.; Roodvoet, gem. Maurik, Gld., langs rivier, 1977 (opg. M. T. Jansen); Assendelft, op vuilnisstortplaats, adv., aug. 1977 (A.).

Thymelaeaceae

Daphne mezereum L.; De Liemers, Gld., in het Wehlse bos bij Didam, aug. 1977 (opg. J. Frentrop & So.).

Typhaceae

Typha angustifolia L. × *T. latifolia* L. (*T. × glauca* Godr.); Z. van Gouderak, N. O. van Stolwijkse boezem, juni 1977 (Mevr. A. J. Quené-Boterbrood).

Umbelliferae

Carum carvi L.; langs kanaal Almelo-Nordhorn, N. van het Agelerbroek; Hengelo, Ov., langs weg naar Oldenzaal; Oldenzaal, langs weg naar Denekamp, alle mei 1977 (alle opg. J. J. Hofstra). Deze in het Fluviatiele district algemene soort lijkt zich nu ook in Twente te verspreiden.

Chaerophyllum bulbosum L.; N. W. van Giesbeek, Gld., aan de IJssel, juli 1977 (opg. So.); De Liemers, Gld., bij gemaal Kandia, aug. 1977 (opg. So. & D. Westra); De Liemers, Z.O. van Pannerden, juni en juli 1977 (opg. So. & D. Westra); De Liemers, Bijlandsedijk bij Tolkamer, aug. 1977 (opg. D. Westra). „Recente gegevens ontbreken eveneens van ... het tot de rivierdalen beperkte Knolribzaad” schreven WESTHOFF c.s. (1970) over deze soort, die thans uit niet minder dan 24 uurhokken bekend is.

Silaum silaus (L.) Sch. et Thell.; Driel, Gld., op Rijnsoever O. van spoorbrug, aug. 1977 (opg. Bij., W. de Haan, M. T. Jansen & K. Reinink). Opnieuw een vondst van deze soort, die minder zeldzaam blijkt (MENNEMA, 1977) dan aanvankelijk werd aangenomen.

Urticaceae

Parietaria judaica L.; Wageningen, langs de Rijn, sept. 1977 (opg. Bij.); Elst, U., langs de Rijn bij Buitenwaarden, sept. 1977 (opg. id.).

Parietaria officinalis L.; Delft, parkeerterrein, massaal onder struiken, juni 1977 (opg. R. W. J. M. van der Ham).

Urtica dioica L., met bladen in kransen van drie; Achter de Voort, Denekamp, aug. 1977 (W.).

Violaceae

Viola persicifolia Schreb. subsp. *persicifolia*; Gorinchem, bij De Kooij, in greppel, juni 1977 (J. Berdowski). Deze ondersoort was recent alleen met zekerheid bekend van de Bennekommer Meent (QUENÉ-BOTERENBROOD & MENNEMA, 1973).

Viola canina L. × *V. persicifolia* Schreb. (*V. × ritschliana* W. Beck); N.W. van Berkenwoude, Z.-H., in blauwgrasland bij eendenkooi, juni 1977 (Mevr. A. J. Quené-Boterenbrood).

Literatuur

- ADEMA, F. & J. MENNEMA, 1978. *Senecio inaequidens* DC., een nieuwe Zuidlimburgse plant. *Gorteria* 9 (4), p. 111-116.
- ARNOLDS, E. J. M. & R. VAN DER MEUDEN, 1976. Standaardlijst van de Nederlandse Flora 1975. Rijksherbarium, Leiden.
- FLORISTENCLUBGELDERSE VALLEI, 1979. *Bromus carinatus* Hook. et Arn. en *Puccinellia distans* (L.) Parl. in Midden-Nederland. *Gorteria* 9 (6), p. 232-234.
- GIESEN, TH. G. & G. VAN DER VELDE, 1978. De verspreiding van *Nymphaea candida* Presl en *Nymphaea alba* L. in Nederland. *Gorteria* 9 (3), p. 61-66.
- HAGENDIJK, A., J. L. VAN SOEST & H. A. ZEVENBERGEN, 1975. *Taraxacum* (behalve Sectie *Vulgaria*), *Flora Neerlandica* 4 (9). Amsterdam.
- HEUKELS-VAN OOSTSTROOM, 1977. *Flora van Nederland*, 19e druk. Groningen.
- JANSEN, M. T., 1977. De Akkergeelster, *Gagea villosa* in Nederland. *De Levende Natuur* 80 (12), p. 276-279.
- & J. MENNEMA, 1973. *Gagea villosa* (Bieb.) Duby in Nederland. *Gorteria* 6 (8), p. 125-128.
- MENNEMA, J., 1977. Een floristisch opmerkelijk jaar! *Gorteria* 8 (9), p. 159-168.
- & S. J. VAN OOSTSTROOM, 1977. Nieuwe vondsten van zeldzame planten in Nederland, hoofdzakelijk in 1976. *Gorteria* 8 (12), p. 219-240.
- PLOEG, D. T. E. VAN DER, 1974. Een drietal *Potamogeton*-hybriden in Friesland, waaronder *Potamogeton* × *sparganifolius* Laest. ex Fries nieuw voor Nederland. *Gorteria* 7 (1), p. 1-6.
- , 1977. Nieuwe vondsten van enige *Potamogeton*-hybriden in Friesland. *Gorteria* 8 (7), p. 129-133.
- QUENÉ-BOTERENBROOD, A. J. & J. MENNEMA, 1973. Zeldzame Nederlandse plantesoorten in Zuid-Holland. *Prov. Waterstaat Zuid-Holland, 's-Gravenhage*.

Galium tricornerutum Dandy; Assendelft, vuilnisstortplaats, adv., juni 1977 (A.).

Saxifragaceae

Ribes alpinum L.; Kopje van Aerdenhout, april 1977 (W.).

Saxifraga granulata L.; Doornenburg, Gld., op de Kop van Pannerden, 1977 (opg. J Verger).

Scrophulariaceae

Linaria elatine (L.) Mill.; De Liemers, Gld., O. van Westervoort, in rand van akker, sept. 1977 (opg. So.); 't Goy, gem. Houten, in rand van akker, sept. 1977 (opg. Milieukartering Utrecht); Nieuwenhagen, L., in akker, okt. 1977 (W.).

Linaria spuria (L.) Mill.; 't Goy, gem. Houten, in rand van akker, sept. 1977 (opg. Milieukartering Utrecht); Polder Schalkwijk, gem. Tull en 't Waal, juli 1977 (opg. id.).

Linaria vulgaris Mill., met witte bloemen; Dalfsen, Ov., in wegberm, sept. 1977 (opg. A: Goutbeek).

Scrophularia umbrosa Dum.; Gronsveld, L., Vale Greend, in weiland aan de Maas, aug. 1975 (Dr. H. Nooteboom). Sinds 1950 is deze soort van slechts 7 uurhokken bekend.

Veronica catenata Pennell, met bladen in kransen van drie of vier; Cadzand, Z.-Vl., in sloot, mei 1977 (Cursus Floristische Plantengeografie).

Veronica longifolia L.; Sellingen over de Dijk, Gr., juli 1977 (Mej. A. M. Nieuwenhuijs); Doornenburg, Gld., op de Kop van Pannerden, aug. 1975 (opg. G. J. van Wieringen).

Veronica peregrina L.; Menkemaborg, Uithuizen, in rozenperk, okt. 1977 (opg. J. Th. Wildschut); Ewsum, gem. Middelstum, Gr., in tuin bij grachtkant, mei 1977 (W. ter Horst & P. A. van der Knaap).

Veronica praecox All.; Deventer, bij voormalige meelfabriek, mei 1977 (opg. J. Hulshof).

Veronica triphyllos L.; Groenlo, in plantsoen, maart 1977 (opg. B. N. Blom).

Solanaceae

Solanum nitidibaccatum Bitter; Assendelft, vuilnisstortplaats, adv., aug. 1977 (A.).

Solanum triflorum Nutt.; Roodvoet, gem. Maurik, Gld., langs rivier, 1977 (opg. M. T Jansen); Assendelft, op vuilnisstortplaats, adv., aug. 1977 (A.).

Thymelaeaceae

Daphne mezereum L.; De Liemers, Gld., in het Wehlse bos bij Didam, aug. 1977 (opg. J Frentrop & So.).

Typhaceae

Typha angustifolia L. × *T. latifolia* L. (*T. × glauca* Godr.); Z. van Gouderak, N. O. van Stolwijkse boezem, juni 1977 (Mevr. A. J. Quené-Boterensbrood).

Umbelliferae

Carum carvi L.; langs kanaal Almelo-Nordhorn, N. van het Agelerbroek; Hengelo, Ov., langs weg naar Oldenzaal; Oldenzaal, langs weg naar Denekamp, alle mei 1977 (alle opg. J. J. Hofstra). Deze in het Fluviatiele district algemene soort lijkt zich nu ook in Twente te verspreiden.

Chaerophyllum bulbosum L.; N. W. van Giesbeek, Gld., aan de IJssel, juli 1977 (opg. So.); De Liemers, Gld., bij gemaal Kandia, aug. 1977 (opg. So. & D. Westra); De Liemers, Z.O. van Pannerden, juni en juli 1977 (opg. So. & D. Westra); De Liemers, Bijlandsedijk bij Tolkamer, aug. 1977 (opg. D. Westra). „Recente gegevens ontbreken eveneens van ... het tot de rivierdalen beperkte Knolribzaad” schreven WESTHOFF c.s. (1970) over deze soort, die thans uit niet minder dan 24 uurhokken bekend is.

Silaum silaus (L.) Sch. et Thell.; Driel, Gld., op Rijnsoever O. van spoorbrug, aug. 1977 (opg. Bij., W. de Haan, M. T. Jansen & K. Reinink). Opnieuw een vondst van deze soort, die minder zeldzaam blijkt (MENNEMA, 1977) dan aanvankelijk werd aangenomen.

Urticaceae

Parietaria judaica L.; Wageningen, langs de Rijn, sept. 1977 (opg. Bij.); Elst, U., langs de Rijn bij Buitenwaarden, sept. 1977 (opg. id.).

Parietaria officinalis L.; Delft, parkeerterrein, massaal onder struiken, juni 1977 (opg. R. W. J. M. van der Ham).

Urtica dioica L., met bladen in kransen van drie; Achter de Voort, Denekamp, aug. 1977 (W.).

Violaceae

Viola persicifolia Schreb. subsp. *persicifolia*; Gorinchem, bij De Kooij, in greppel, juni 1977 (J. Berdowski). Deze ondersoort was recent alleen met zekerheid bekend van de Bennekommer Meent (QUENÉ-BOTERENBROOD & MENNEMA, 1973).

Viola canina L. × *V. persicifolia* Schreb. (*V. × ritschliana* W. Beck); N.W. van Berkenwoude, Z.-H., in blauwgrasland bij eendenkooij, juni 1977 (Mevr. A. J. Quené-Boterenbrood).

Literatuur

ADEMA, F. & J. MENNEMA, 1978. *Senecio inaequidens* DC., een nieuwe Zuidlimburgse plant. *Gorteria* 9 (4), p. 111-116.

ARNOLDS, E. J. M. & R. VAN DER MELDEN, 1976. Standaardlijst van de Nederlandse Flora 1975. Rijksherbarium, Leiden.

FLORISTENCLUBGELDERSE VALLEI, 1979. *Bromus carinatus* Hook. et Arn. en *Puccinellia distans* (L.) Parl. in Midden-Nederland. *Gorteria* 9 (6), p. 232-234.

GIESEN, TH. G. & G. VAN DER VELDE, 1978. De verspreiding van *Nymphaea candida* Presl en *Nymphaea alba* L. in Nederland. *Gorteria* 9 (3), p. 61-66.

HAGENDIJK, A., J. L. VAN SOEST & H. A. ZEVENBERGEN, 1975. *Taraxacum* (behalve Sectie *Vulgaria*), *Flora Neerlandica* 4 (9). Amsterdam.

HEUKELS-VAN OOSTSTROOM, 1977. *Flora van Nederland*, 19e druk. Groningen.

JANSEN, M. T., 1977. De Akkergeelster, *Gagea villosa* in Nederland. *De Levende Natuur* 80 (12), p. 276-279.

— & J. MENNEMA, 1973. *Gagea villosa* (Bieb.) Duby in Nederland. *Gorteria* 6 (8), p. 125-128.

MENNEMA, J., 1977. Een floristisch opmerkelijk jaar! *Gorteria* 8 (9), p. 159-168.

— & S. J. VAN OOSTSTROOM, 1977. Nieuwe vondsten van zeldzame planten in Nederland, hoofdzakelijk in 1976. *Gorteria* 8 (12), p. 219-240.

PLOEG, D. T. E. VAN DER, 1974. Een drietal *Potamogeton*-hybriden in Friesland, waaronder *Potamogeton × sparganifolius* Laest. ex Fries nieuw voor Nederland. *Gorteria* 7 (1), p. 1-6.

—, 1977. Nieuwe vondsten van enige *Potamogeton*-hybriden in Friesland. *Gorteria* 8 (7), p. 129-133.

QUENÉ-BOTERENBROOD, A. J. & J. MENNEMA, 1973. Zeldzame Nederlandse plantesoorten in Zuid-Holland. *Prov. Waterstaat Zuid-Holland, 's-Gravenhage*.

Gramineae

- Briza minor* L.; Krommenie, vuilnisstortplaats, juni 1977 (A.).
- Bromus carinatus* Hook. et Arn.; Eindhoven, Kreugelstraat, ruderaal terrein, juli 1977 (T. Verweij).
- Bromus rigidus* Roth; Wormerveer, terrein meelfabriek, mei 1977 (A.).
- Bromus squarrosus* L.; Leeuwarden, Harlingertrekweg, loswal bij veevoederfabriek, juni 1974 (opg. St.).
- Bromus unioloides* H.B.K.; Spaarndam, vuilnisstortplaats, aug. 1977 (A.).
- Eleusine tristachya* (Lamk.) Kth.; Meerssen, L., station, op spoorbaan, sept. 1977 (J. Cortenraad).
- Eragrostis arida* Hitchc.; Wageningen, Hortus De Dreyen, spontaan, okt. 1977 (Dr. F. M. Muller). Deze soort komt oorspronkelijk uit het Z.O. van de Verenigde Staten en uit Midden-Amerika.
- Lamarckia aurea* Moench; Krommenie, vuilnisstortplaats, juli 1977 (A.).
- Lepturus cylindricus* Trin.; Krommenie, vuilnisstortplaats, juni 1977 (A.).
- Lolium temulentum* L. var. *muticum* Boiss.; Usselo, gem. Enschede, schoolpad, aug. 1977 (opg. St.); Eindhoven, Kreugelstraat, ruderaal terrein, juli 1977 (opg. T. Verweij).
- Setaria gracilis* H.B.K.; Beverwijk, vuilnisstortplaats, okt. 1977 (A.).
- Sorghum halepense* (L.) Pers.; Spaarndam, op stortplaats, sept. 1977 (A.); Ritthem, Zeel., in berm Sloeweg, aug. 1977 (opg. J.).
- Tragus racemosus* (L.) All.; Amersfoort, langs spoorbaan, sept. 1976 (Mej. L. Jager).

Hydrophyllaceae

- Phacelia tanacetifolia* Benth.; Noordoostpolder, bij Emmeloord, juni 1977 (opg. Br.); Boekelo, mei 1977 (opg. St.); Nijmegen, okt. 1976 (opg. G. J. van Wieringen).

Labiatae

- Melissa officinalis* L.; Assendelft, vuilnisstortplaats, juli en aug. 1977 (A.).

Lythraceae

- Lythrum hyssopifolia* L.; 's-Gravenhage, spontaan in tuin, aug. 1969 (E. A. P. de Raadt).

Malvaceae

- Abutilon theophrasti* Med.; Middelburg, op voormalig terrein van textielfabriek, sept. 1977 (opg. A. de Visser).

Papilionaceae

- Glycine max* (L.) Merr.; Spaarndam, op stortplaats, sept. 1977 (A.).
- Ononis alopecuroides* L.; Krommenie, vuilnisstortplaats, juli 1977 (A.).
- Ornithopus pinnatus* (Mill.) Druce; Blerick, Venlo-W., in wegberm bij nieuwbouwwijk, aug. 1977 (H. Peterse). Deze westmediterrane soort komt in W.-Europa niet noordelijker voor dan in Z.W.-Engeland.
- Trifolium alexandrinum* L.; Middelburg, op voormalig terrein van textielfabriek, sept. 1977 (A. de Visser).
- Trigonella caerulea* (L.) Ser.; Beverwijk, vuilnisstortplaats, juni en juli 1977 (A.).
- Vicia lutea* L.; Horsterdijk, gem. Grubbenvorst, L., op akker, juni 1977 (opg. v. Oev. & E. J. C. Ott).

Polygonaceae

Polygonum alpinum All.; Maartensdijk, U., langs de Nieuwe Weteringseweg, aug. 1976 (opg. C. M. van Herk).

Portulacaceae

Claytonia sibirica L.; Helmond, Stiphoutse bossen, langs bospad, mei 1977 (opg. P. J. de Man). Deze soort lijkt in ons land aan bosranden plaatselijk in te burgeren; de vondst bij Helmond is de eerste bezuiden de grote rivieren.

Ranunculaceae

Delphinium ajacis L.; Krommenie, vuilnisstortplaats, juli 1977 (A.); Venraij, zandige wegberm N. van Oostrum, juli 1977 (B. van Noorden).

Rosaceae

Duchesnea indica (Andr.) Focke; Deventer, spontaan in tuin, juni 1977 (E. Nijhof).

Rutaceae

Citrus spec.; Spaarndam, op stortplaats, sept. 1977 (A.).

Scrophulariaceae

Linaria incarnata (Vent.) Spreng.; Deventer, IJsselkade, aan nieuw aangelegde weg, aug. 1977 (W. Oord).

Veronica serpyllifolia L. subsp. *humifusa* (Dickson) Syme; Spaarndam, vuilnisstortplaats, aug. 1977 (A.). Deze ondersoort komt door heel Europa in de bergen voor.

Solanaceae

Datura stramonium L. var. *inermis* (Juss. ex Jacq.) Sch. et Thell.; Assendelft, vuilnisstortplaats, aug. 1977 (A.).

Nicandra physalodes (L.) Gaertn.; Texel, Cocksdoorp, in wegberm, sept. 1977 (opg. Mej. W. Eelman); Muiderberg, in moestuin, sept. 1977 (opg. Prof. Dr. A. S. Troelstra); Bussum, in verwaarloosde tuin, sept. 1977 (opg. id.).

Solanum ciliatum Lamk.; IJmuiden, terrein tussen Strandweg en Haringhaven, sept. 1977 (A.).

Solanum cornutum Lamk.; Leusden, U., Hardeveld, in maisakker, aug. 1976 (Milieukartering Utrecht).

Umbelliferae

Ammi majus L.; bij Buren, Gld., 1977 (opg. Floristenclub Gelderse Vallei).

Ammi visnaga (L.) Lamk.; tussen Egmond-Binnen en Castricum, okt. 1977 (C. Kooi); Zaandijk, oude vuilnisstortplaats, okt. 1977 (A.).

Bifora radians Bieb.; Culemborg, op talud stadssingel, juni 1977 (H. Weijs).

Coriandrum sativum L.; Wormerveer, terrein meelfabriek, mei 1977 (A.); Assendelft, vuilnisstortplaats, juni 1977 (A.).

Pimpinella anisum L.; Beverwijk, vuilnisstortplaats, juli 1977 (A.); Zaandijk, vuilnisstortplaats, juli 1977 (A.).

Literatuur

FLORISTENCLUB GELDERSE VALLEI, 1978. Enkele floristische waarnemingen in Midden-Nederland, *Gorteria* 9 (2), p. 28-32.

C. Verwilderde soorten

PTERIDOPHYTA

Polypodiaceae

Cyrtomium falcatum (L.f.) Presl; bij Den Osse tussen Scharendijke en Brouwershaven, op dijk langs Grevelingen, juli 1977 (opg. O. van Hest & W. van Meggelen).

ANGIOSPERMAE

Balsaminaceae

Impatiens balfourii Hook. f.; Zaandijk, oude vuilnisstortplaats, aug. 1977 (A.).

Capraridaceae

Cleome spinosa Jacq.; Beverwijk, vuilnisstortplaats, sept. 1977 (A.); Stolwijk, op braakliggend terrein, aug. 1977 (opg. Th. A. Hattink).

Caprifoliaceae

Lonicera caprifolium L.; bij Lienden, Gld., zomer 1977 (Floristenclub Gelderse Vallei).

Caryophyllaceae

Cerastium biebersteinii DC.; Grevelingen, Hompelvoet, op begraasde, oorspronkelijk ingezaaide grond, sept. 1977 (P. A. Slim).

Dianthus barbatus L.; Voorsterbos, Noordoostpolder, aan bosrand, juni 1977 (opg. Br.).

Silene pendula L.; Groede, Z.-Vl., in wegberm aan duinvoet, mei 1977 (J. van der Willik); Cadzand, Z.-Vl., in grazige wegkant, mei 1977 (Cursus Floristische Plantengeografie).

Commelinaceae

Tradescantia fluminensis Vell.; Krommenie, vuilnisstortplaats, sept. 1977 (A.).

Compositae

Brachycome iberidifolia Benth.; Boskoop, op braakliggend terrein aan Gouweoever tegenover kwekerij, juli 1977 (Mevr. P. Crolla-Knook). Deze soort komt oorspronkelijk uit Australië.

Centaurea montana L.; Veere, op oude stadsmuur, juni 1977 (opg. J.).

Echinops commutatus Juratzka; Heiloo, N.-H., in groenstrook, aug. 1977 (Prof. Dr. A. D. J. Meeuse).

Gazania rigens (L.) Gaertn.; Spaarndam, vuilnisstortplaats, aug. 1977 (A.). De eerste opgave van verwildering van deze, oorspronkelijk uit Zuid-Afrika afkomstige tuinplant.

Lonas annua (L.) Vines et Druce; Beverwijk, vuilnisstortplaats, juni 1977 (A.); Leiden, Garenmarkt, juli 1977 (Dr. W. J. J. O. de Wilde). Deze borderplant komt oorspronkelijk uit het westelijke mediterrane gebied.

Rudbeckia serotina Nutt.; Oost-Souburg, langs spoordijk, herfst 1977 (opg. J.); Kapelle-Biezelinghe, bij station, herfst 1977 (opg. id.).

Senecio mikanioides Otto; Zaandijk, oude vuilnisstortplaats, aug. 1977 (A.).

Silybum marianum (L.) Gaertn., met witte bloemen; Leiden, Rijn- en Schiekade, aan waterkant, juli 1977 (J. Mennema).

Cruciferae

Aubrieta deltoidea (L.) DC.; Grevelingen, Hompelvoet, bij Ouddorpse steiger, april 1977 (P. A. Slim).

Heesperis matronalis L.; Texel, in bos bij De Koog, juni 1977 (opg. Mej. W. Eelman).

Iberis umbellata L.; Ooijpolder, Gld., juli 1976 (opg. G. J. van Wieringen).

Lobularia maritima (L.) Desv.; Texel, 't Horntje, tussen basaltstenen, sept. 1977 (opg. Mej. W. Eelman).

Cyperaceae

Cyperus flabelliformis Rottb.; Assendelft, vuilnisstortplaats, sept. 1977 (A.).

Fagaceae

Quercus cerris L.; Laarder Wasmeer, Hilversum, aug. 1977 (opg. A. van der Heijden & G. Nijland).

Quercus robur L. f. *salicifolia* K. Koch; Hoge Veluwe, Reemster bossen, juli 1977 (Mevr. C. L. Plate). Voor zover bekend de eerste verwildering van deze vorm.

Geraniaceae

Geranium nodosum L.; Breukelen, langs pad op Gunterstein, mei 1977 (Unio).

Hydrophyllaceae

Nemophila maculata Benth.; Rotterdam, Wijtemaweg, bij parkeerplaats, mei 1977 (opg. Plantenwerkgroep KNNV, afd. Rotterdam). De eerste opgave van verwildering van deze oorspronkelijk uit Californië afkomstige borderplant.

Nemophila menziesii Hook. et Arn.; Wekerom, Harskamp, in aardappelveld, aug. 1975, ook in zomer 1977 (opg. A. & J. E. H. Mijnhardt).

Hypericaceae

Triadenum fraseri (Spach) Gleason; Uithoorn, Zijdelse kamp, in veenmosrietland, tussen *Oxycoccus macrocarpos*, juli 1977 (D. Slagter). Deze soort komt oorspronkelijk voor in de noordoostelijke Verenigde Staten.

Labiatae

Mentha aquatica L. × *M. spicata* L. (*M.* × *piperita* L.); Gendringen, Gld., Anholtsbroek, ruderaal plek in bos, aug. 1977 (Unio); Spaarndam, op stortplaats, sept. 1977 (A.).

Molucella laevis L.; Assendelft, vuilnisstortplaats, juli 1977 (A.); N. O. van Rijnsburg, in akkertje, aug. 1977 (Mej. Hannie Korthof).

Satureja hortensis L.; Assendelft, vuilnisstortplaats, sept. 1977 (A.).

Liliaceae

Allium neapolitanum Cyr.; aan dijkje bij Acquoy, 1968, verder gekweekt en tot bloei gekomen te Rhenoy (Mevr. W. de Jong-Bullee). Deze soort komt oorspronkelijk uit het oostelijke mediterrane gebied.

Lobeliaceae

Lobelia erinus L.; Boekelo, aug. 1977 (opg. St.); Zaandijk, oude vuilnisstortplaats, juli 1977 (A.).

Malvaceae

Lavatera trimestris L.; Middelburg, op voormalig terrein van textiel fabriek, sept. 1977 (opg. A. de Visser).

Moraceae

Ficus carica L.; Kop van Pannerden bij Doornenburg, 3 exx., aug. 1977 (K. Reinink); Beverwijk, vuilnisstortplaats, okt. 1977 (A.).

Onagraceae

Lopezia coronata Andr.; Noordwijkerhout, spontaan in tuin, sept. 1977 (A. E. M. Elferink).

Papaveraceae

Dicentra formosa (Andr.) Walp.; Oostmeer, Fr., in humeuze greppel; Oranjewoud, Fr., in humeuze bosrand; Ruttten, Noordoostpolder, in bosje, alle mei 1977 (alle opg. v. d. Pl.).

Eschscholzia californica Cham.; Noordoostpolder, tussen Urk en Tollebeek, in uienveld aan Urkerweg, juli 1977 (opg. Br.).

Papaver orientale L.; Boekelo, aug. 1977 (opg. St.).

Papilionaceae

Trifolium repens L. f. *atropurpureum* Nich.; Ede, op braakliggende grond, juni 1977 (C. A. E. Zuurdeeg).

Polemoniaceae

Gilia capitata Dougl.; Zaandijk, station, juni 1977 (A.).

Gilia tricolor Benth.; Zaandijk, station, juni 1977 (A.).

Phlox drummondii Hook.; Zaandijk, vuilnisstortplaats, juli 1977 (A.).

Pontederiaceae

Eichhornia crassipes (Mart.) Solms; Sluipwijk, Reeuwijksche plassen, 4 exx., juli 1977 (opg. L. Quaadgras).

Pontederia cordata L.; N. van Woerden, langs een sloot, aug. 1977 (J. Adema). De eerste verwildering in Nederland van deze, oorspronkelijk uit centraal en oostelijk Noord-Amerika afkomstige cultuurplant.

Ranunculaceae

Aconitum napellus L.; Noordoostpolder, Emmeloorder bos, in bosrand, aug. 1977 (opg. Br.).

Anemone blanda Schott et Kotschy; 's-Gravenhage, Scheveningse Bosjes en in de Bosjes van Poot, april 1977 (L. Quaadgras).

Rosaceae

Cotoneaster horizontalis Dcne.; Veere, op muren, juni 1977 (opg. J.).

Rubus spectabilis Pursh; 's-Gravenhage, Zorgvliet, aangeplant en verw.?, maart 1977 (opg. J. van Luijpen).

Sorbaria sorbifolia (L.) A. Br.; Boekelo, aug. 1977 (opg. St.).

Scrophulariaceae

Linaria maroccana Hook. f.; Boskoop, op braakliggend terrein aan Gouweoever tegenover kwekerij, juli 1977 (Mevr. P. Crolla-Knook).

Solanaceae

Capsicum annum L.; Spaarndam, op stortplaats, sept. 1977 (A.).

Lycium chinense Mill.; de vondst op Texel bij het Sandershuis (Gorteria 8, no. 8, 1977, p. 155) betreft een aantal vermoedelijk aangeplante exx. in een restant van een heg van *Ribes sanguineum* en heeft geen betrekking op de opgave van verwildering bij De Koog (schr. meded. Mej. W. Eelman).

Nicotiana glauca Link et Ott; Beverwijk, vuilnisstortplaats, okt. 1977 (A.).

Solanum pseudocapsicum L.; Spaarndam, op stortplaats, sept. 1977 (A.).

Umbelliferae

Anthriscus cerefolium (L.) Hoffm.; Cadzand, Z.-Vl., in houtwal, mei 1977 (Cursus Floristische Plantengeografie).

Valerianaceae

Centranthus ruber (L.) DC.; Middelburg, op muur, juni 1977 (opg. J.).

Vitaceae

Vitis vinifera L.; Doornenburg, Kop van Pannerden, aug. 1977 (K. Reinink); Beverwijk, vuilnisstortplaats, okt. 1977 (A.); Zaandijk, oude vuilnisstortplaats, sept. 1977 (A.); Goeree, op dijk langs Grevelingen bij Ouddorp, sept. 1977 (Werkgroep Goeree).

Summary

The list of new localities of rare species and interesting records of more common species found in the Netherlands mainly during 1977, has been subdivided into three categories:

- A. Netherlands species;
- B. Adventitious species;
- C. Species escaped from cultivation.

Category A includes the species – also naturalised ones – belonging to the Netherlands flora, as established by the Floristic Council in 1975 and inserted in the Standard List of the Netherlands Flora 1975 (ARNOLDS & VAN DER MEUDEN, 1976). In list A comments have been added, where necessary; adventitious records of Netherlands species are indicated with adv., escapes from cultivation with verw. In list B and C the names of the species new for the Netherlands, are in bold type.